

Regionstyrelsens uppföljning 2022 Samiska frågor

Innehållsförteckning

1	REGIONENS POLITISKA MÅL FÖR OMRÅDET	3
1.1	Regionplan 2022-2024	3
	Strategi för länets utveckling	3
1.1.1	Verksamhetsplan Regionstyrelsen 2022.....	3
1.1.2	Verksamhetsplan Regionala utvecklingsnämnden 2022	4
2	SÄRSKILDA POLITISKA BESLUT	5
2.1	Utredning gällande implementering av FN:s urfolksdeklaration	5
2.2	Strategi för samisk hälsa – en hälso- och sjukvård som bidrar till en god och jämlik hälsa för samer 2020-2030	5
2.3	Utvecklingsarbete antistigma kopplat till psykisk ohälsa och suicid	8
3	SAMRÅD	8

1 Regionens politiska mål för området

I uppdraget som samisk förvaltningsmyndighet är regionen skyldiga att anta mål och riktlinjer för sitt minoritetspolitiska arbete.¹ Styrdokument är framtagna inom regionen i syfte att understödja processen för att till fullo både leva upp till internationella åtaganden, lagstiftning och regionens intentioner som samisk förvaltningsmyndighet.

1.1 Regionplan 2022-2024

Strategierna visar den politiska viljeinriktningen och prioriteringar för de tre åren. Strategier finns för områdena länets utveckling, god vård, våra medarbetare samt ekonomi och verksamhetsresultat. Samiska utvecklingsfrågor följs upp under område Länets utveckling.

Strategi för länets utveckling

1.1.1 Verksamhetsplan Regionstyrelsen 2022

Ett friskare liv

Region Jämtland Härjedalen ska samverka med andra samiska förvaltningsregioner för att motverka den diskriminering och psykiska ohälsa som många samer lever med idag.²

Region Jämtland Härjedalen är förvaltningsmyndighet för samiska frågor och ingår också i Kunskapsnätverket för samisk hälsa - ett samarbete som syftar till att säkerställa en god hälsa och en vård på lika villkor för det samiska folket. Regionstyrelsen ska under 2022 genomföra insatser för att nå målet om att tillvarata samisk kompetens och öka tillgången på språk- och kulturanpassade hälso- och sjukvård.³

■ Röd – Ej genomförd   ◆ Gul - Pågående   ● Grön - Genomförd

Mål	Beskrivning	Målvärde
Antal medarbetare och förtroendevalda som genomgått E-utbildning i samisk kulturförståelse fördelat på områdena primärvård, psykiatri, barn och unga vuxna, regionledning och	Medarbetare inom samtliga förvaltningsområden ska delta	Minst 70 st

¹ 5b § Lagen (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk

² Regionplan och budget 2021-2023, s.8

³ Verksamhetsplan 2022 Regionstyrelsen, s.9

förtroendevalda ska öka. Motverka diskriminering och psykisk ohälsa bland samer.	Hälso- och sjukvårdspolitiska avdelningen ska hålla ihop arbetet med att implementera Strategi för samisk hälsa 2020-2030 genom utarbetande av handlingsplan.	Genomförd aktivitet Utkast till handlingsplan är framtaget och förankringsarbete pågår.
---	---	--

1.1.2 Verksamhetsplan Regionala utvecklingsnämnden 2022

Utvecklingskraft i hela länet

För att uppnå hållbar utveckling i hela länet ska den regionala utvecklingsnämnden under 2022 även fortsätta arbetet med att integrera de samiska näringarna i det regionala tillväxtarbetet, utveckla det strategiska arbetet med landsbygdsutveckling samt fördjupa samverkan med Trøndelag.⁴

Mål	Beskrivning	Målvärde
Säkerställa samiska näringars inkludering i det regionala tillväxtarbetet	Arbetar med att inkludera samiska näringar i det regionala tillväxtarbetet utifrån framtagen handlingsplan	Genomförd: Handlingsplan är framtagen, arbete pågår med aktiviteter som fortsätter under 2023.

Ett dynamiskt kulturliv för demokrati, attraktionskraft och livskvalitet

Under året pågår framtagandet av ny Kulturplan och ny Biblioteksplan och i det arbetet behöver hänsyn tas till ekonomisk-, social- och miljömässig hållbarhet vilket exempelvis inkluderar medverkan av nationella minoriteter. Region Jämtland Härjedalen har som samisk förvaltningsmyndighet ett ansvar att synliggöra och främja samisk kultur och samiska språk och arbetar därmed för att Gaaltije blir ett nationellt sydsamiskt resurscentrum för språk och kultur.⁵

Mål	Beskrivning	Målvärde
Skapa ökade förutsättningar att vara verksam inom kulturella kreativa näringar i länet	Handlingsplan för kulturella och kreativa näringar är framtagen och implementeringen har påbörjats	Genomförd Handlingsplan framtagen och beslutas i RUN dec -22. Implementering av aktiviteter från

⁴ Verksamhetsplan 2022 Regionala utvecklingsnämnden, s.8

⁵ Verksamhetsplan 2022 Regionala utvecklingsnämnden

		handlingsplanen påbörjas 2023.
--	--	--------------------------------

2 Särskilda politiska beslut

2.1 Utredning gällande implementering av FN:s urfolksdeklaration

Regionstyrelsen har beslutat i november 2021:

1. Region Jämtland Härjedalen ska med extern kompetens genomföra en utredning av vad det skulle innebära om regionen beslutade att implementera hela eller delar av FN:s urfolksdeklarationen och i arbetet beakta regionens övriga jämställdhetsarbete.⁶

Regiondirektören fick i uppdrag att söka formerna för detta och i februari 2021 kunde Mattias Åhrén, professor i internationell rätt och urfolksrätt, anställas för utredningsuppdraget. Utredningsarbetet är slutfört och ett förankringsarbete pågår fortsatt. Beslut förväntades tas under hösten 2022, men är framskjutet till våren 2023.

2.2 Strategi för samisk hälsa – en hälso- och sjukvård som bidrar till en god och jämlik hälsa för samer 2020-2030

Region Jämtland Härjedalen ingår i Kunskapsnätverket för samisk hälsa. Kunskapsnätverket för samisk hälsa är ett samarbete som syftar till att säkerställa en god hälsa och en vård på lika villkor för det samiska folket. Samarbetet består av Region Norrbotten, Region Västerbotten, Region Jämtland Härjedalen, Region Dalarna, Sametinget, Landsförbundet svenska samer, Riksorganisationen Samerna, Same Ätnam, Sáminuorra och Svenska samernas riksförbund. Regionfullmäktige har antagit strategin.⁷

Målet i Strategi för samisk hälsa 2020-2030 är *en kulturanpassad hälso- och sjukvård som aktivt bidrar till en god hälsa och en vård på lika villkor för det samiska folket i Sverige.*⁸ Detta ska uppnås via fem delmål:

Mål	Beskrivning	Målvärde
-----	-------------	----------

⁶ Dnr RS/684/2020

⁷ Dnr RS/703:2/2019

⁸ [Strategi för samisk hälsa 2020-2030.pdf \(regionjh.se\)](#)

Utbilda - Höjd kulturkompetens bland anställda inom hälso- och sjukvården	Stödja regionerna i implementering av e-utbildningen.	Genomförd
	Gå igenom och vid behov revidera e-utbildningen	Avsnitt 7 gällande våld i nära relation och vålsutsatthet utarbetas tillsammans med NCK
	Informationsinsats om avtal med Sanks: <ul style="list-style-type: none"> • Informationsfolder, affischer etc • 1177.se 	Genomförd
Utveckla - Nya arbetsätt och metoder för en språk- och kulturanpassad hälso- och sjukvård	Genomföra hälsofrämjande och dekoloniserande insatser – Arbetsmiljökonferenser för renskötare i samarbete med Svenska Samernas Riksförbund (SSR)	Antal insatser: 4 st
	Genomföra digitala MHFA-utbildningar (MHFA – Mental First Aid/ Första hjälpen till psykisk hälsa)	Antal utbildningar: 1 st
	I samarbete med NCK och samordnare inom regionerna utveckla stöd till vårdpersonal som ställer frågor om våld, för att fåna in våldsutsatthet i samisk kontext	Framtaget informationsmaterial på minst tre samiska språk Genomförd modifiering av frågeunderlag Utveckla e-utbildningen
	Regional utvecklingsinsats: Vätnoe för samisk hälsa	Genomförd utvecklingsinsats
	Anonym stödchatt för samiska killar med MÄN och Sáminuorra	Igångsatt samarbete och verksamhet

	Psykosocialt stöd till Sanningskommissionen	Rekryterad personal
Synliggöra - Samiska språk och samisk kultur är närvarande och synliga i hälso- och sjukvården	Verktyg som stödjer barn att sätta ord på känslor	
	Screeningverktyg vid demens	Färdigställt verktyg
	Screeningverktyg inom Barnhälsovård	Färdigställt verktyg
Samarbete med konstansvariga, ansvariga för minoritetsreformen och vårdverksamheter i syfte att föra ut samisk konst och inredning i väntrum och i andra vårdutrymmen	Textil utsmyckning i Rum för ro och bön	Färdigställd utsmyckning Skissuppdrag utfört och gestaltningsuppdrag tilldelat samisk konstnär. Textil utsmyckning förväntas vara klar sommaren 2023
Bredda kunskapen - Samisk hälsoforskning och kunskapsutveckling för en jämlik hälsa främjas	Samarbeten med forskare angående samisk hälsoforskning	Antal och löpande samarbeten (Mittuniversitetet och Umeå universitet)
	Samarbeta med universitet i utbildning i syfte att öka kunskap om samisk hälsoforskning och samisk kulturkompetens	Antal samarbeten : 2 st (Mittuniversitetet och Umeå universitet)
Realisera - Verka för ett nationellt kunskapscentrum för samisk hälsa	Utveckla Kunskapsnätverket för samisk hälsa samt säkerställa finansiering	Löpande Dialog med Socialdepartementet och Sametinget pågår för finansiering från 2024.
	Utreda vad ett nationellt kunskapscentrum för samisk hälsa kan vara. Förankring och tydligt samarbete med Sametinget.	Utredning färdigställd. Förankring Sametinget pågår.

2.3 Utvecklingsarbete antistigma kopplat till psykisk ohälsa och suicid

I samverkan med Folkhälsomyndigheten pågår under 2020-2021 och 2022-2024 med övergripande mål att minska stigmatiserande attityder och diskriminering kopplat till psykisk ohälsa och suicid i Region Jämtland Härjedalen samt att arbeta för att motverka självstigma genom aktiviteter riktat mot enskilda individer, personal, chefer och politiker.

Mål	Aktivitet	Målgrupp
Utbildningsinsatser har planerats och genomförts inom regionen i syfte att minska stereotypa föreställningar om psykisk ohälsa och suicid	Utbildning i Mental First Aid (MHFA) riktat mot samisk befolkning.	Vårdpersonal som möter samer och samisk befolkning
Den samiska kulturkompetensen i hälso- och sjukvården har ökat.	Höjd samisk kulturkompetens i hälso- och sjukvården – Utbildning med hjälp av SANKS	Vårdpersonal som möter samer
Riktade insatser har förts i syfte att minska självstigma inom särskilt identifierade grupper (samer och migranter)	Vätnoe – slöjd för psykisk hälsa	Samisk befolkning

3 Samråd

Regionens samiska samråd har skett enligt plan och sammanträtt fyra gånger under året. Från regionen är det obligatorisk närvaro för regionråd, regiondirektör och strateg för nationella minoriteter och samisk hälsa. De samiska deltagarna företräder sig själva utan vare sig politisk eller organisatorisk tillhörighet.

Frågor som hanterats och följts upp under årets samråd har bland annat varit utredningen gällande implementering av urfolksdeklarationen, dialog kring operativ plan för hälso- och sjukvårdens utveckling, samverkan i kulturplaneprocessen, utvecklingen inom projekt antistigma psykisk hälsa och suicid och tillhörande rekrytering av samisk operativ resurs, information gällande Sanningskommissionen, dialog kring Samisk RUS, rapporter från Saemien Raerie/samiska rådet, Norge samt återkommande information från Regiondirektören.